

ZPRAVODAJ 2003/2

VÝSTAVA „UMLČENÉ TÓNY“

V Galerii Roberta Guttmanna Židovského muzea v Praze proběhla od 16. dubna do 15. června 2003 výstava nazvaná „Umlčené tóny – život a dílo českých židovských umělců Gideo-na Kleina a Egona Ledeče“. Kurátorky výstavy PhDr. Anita Franková a PhDr. Jana Šplíchalová kladly důraz především na dosud méně známé předválečné působení dvou židovských hudebníků z Čech před jejich deportací do koncentračního tábora Terezín. I když tyto muže dělil více než jedné generace, nakonec je spojil jejich společný tragický osud.

Vynikající interpret **Egon Ledec** (nar. 1889) patřil k významným žákům houslové třídy prof. Otakara Ševčíka, prof. Jaroslava Kociana a prof. Karla Hoffmanna na Mistrovské škole pražské konzervatoře. Profesionální sen se mu splnil v roce 1926, kdy byl přijat za člena České filharmonie řízené legendárním Václavem Talichem. Egon Ledec se však věnoval také kompoziční činnosti. Řadě jeho příležitostných a populárních skladeb se vymyká melodram „Svítání“ na slova básně Fráni Šrámka „Věčný voják“, který je osobním vyznáním i nadějí autora, ale zároveň předznamenáním jeho trpkého konce a neuskutečněných plánů. I léta strávená v terezínském ghettu jsou úzce spojena s Ledecovým životním posláním – hudbou. Osud umělce se uzavřel v roce 1944 v Osvětimi.

Skladatel **Gideon Klein** (nar. 1919) zasáhl do českého předválečného hudebního dění výrazně od konce 30. let 20. století. Byl úspěšným klavíristou a vytvořil osobitá hudební

díla, vysoce hodnocená současnou kritikou. Gideon Klein měl před sebou bezesporu slibnou uměleckou kariéru klavíristy i uznávaného komponisty, snad mohl být i úspěšným dirigentem. Co dokázal do svých 22 let, kdy byl deportován do Terezína, a za svého tříletého pobytu v ghettu, je toho dokladem. Dožil se jen 25 let. V lednu 1945 zahynul v koncentračním táboře FÜRSTENGRUBE.

Výstava „Umlčené tóny – život a dílo českých židovských umělců Gideona Kleina a Egona Leděče“ vznikla především díky laskavosti synovce Egona Leděče, PhDr. Jana Leděče. Ten Židovskému muzeu v Praze věnoval veškeré materiály z pozůstalosti svého strýce. Také sestra Gideona Kleina prof. Eliška Kleinová darovala muzeu ještě na sklonku svého života většinu materiálů z pozůstalosti svého bratra. Většina dokumentů a notopisů byla na této výstavě vystavena vůbec poprvé.

Výstavu doprovázely unikátní záběry z filmových nahrávek České filharmonie ze 30. let 20. století. Na slavnostním otevření výstavy zazněla v obnovené premiéře část melodramu Egona Leděče „Svítání“ v podání zpěváka Rudolfa Pellara za doprovodu klavíristy Milana Jíry a smyčcové trio od Gideona Kleina v podání mladého souboru Gideon trio.

MEZIOBOROVÉ KOLOKVIUM INSPIROVANÉ VÝSTAVOU HORA HOR

Od 13. února do 6. dubna probíhala v prostorách Galerie Roberta Guttmanna výstava s enigmatickým názvem „Hora hor. Pouštní projekty Aleše Veselého“, o níž jsme již informovali v minulém čísle našeho Zpravodaje. Židovské muzeum v Praze ve spolupráci s Archeologickým ústavem Akademie věd České Republiky

uspořádalo při této příležitosti interdisciplinární kolokvium, které proběhlo 31. března 2003 v přednáškovém sále Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea. Oba organizátoři spolu s Národním egyptologickým centrem připravují z příspěvků kolokvia sborník, o jehož vydání budeme informovat.

NÁKUP VÝZNAMNÉHO OBRAZU (A. JAKESCH: „PRODEJ MLÉKA V JOSEFOVĚ“, 1889)

Židovské muzeum v Praze zakoupilo do

svých sbírek neobyčejně cenný obraz od pražského židovského malíře Alexandra Jakesche (1862–1934). Jakesch studoval na pražské a mnichovské akademii a od roku 1903 vyučoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Ateliér míval v Ovocné ulici (dnes 28. Října). Je znám především jako malíř portrétů, které byly ve své době neobyčejně ceněny, ale ve sbírce muzea nebyl dosud zastoupen žádným významnějším dílem.

Rozměrný Jakeschův obraz se nazývá „Prodej mléka v Josefově“ a zachycuje typický výjev ze života v pražské čtvrti Josefov v 19. století - ranní rozvážení mléka. Důležitější než poněkud melodramatický žánrový výjev je však věrný obraz prostředí bývalého ghetta té doby i jeho obyvatel. Zachycuje jedno z nejmalebnějších zákoutí této části Prahy – Třístudniční plácek a Maiselovu uličku. Obraz vznikl v roce 1889 a je vůbec nejstarším pohledem na tato místa.

ZAHÁJENÍ PROJEKTU DOKUMENTACE ŽIDOVSKÝCH HŘBITOVŮ V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

Počínaje letošním rokem Židovské muzeum v Praze zahájilo spolupráci s občanským sdružením Hazkara, zastoupeným panem Jaroslavem Haidlerem, na dokumentaci židovských hřbitovů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Nejde o první takto zaměřený projekt v dějinách muzea, ale tento – na rozdíl od předchozích – směřuje k úplné obrazové i textové dokumentaci všechnáhrobních nápisů a kamenů dochovaných na židovských hřbitovech. Přepisy epitafů a fotografie budou postupně ukládány do databáze ve speciálně vyvinutém programu, která bude veřejnosti přístupná v sídle Židovského muzea v Praze. Kromě finančního zajištění bude muzeum přispívat jak odborným dohledem a správou databáze, tak i sběrem dat. V roce 2003 se uskuteční dokumentace hřbitovů v Novém Bydžově v Čechách a v Šafově, Rousínově a Úsově na Moravě. V souvislosti s dalšími projekty ŽMP bude dokončena také dokumentace hřbitovů v Brandýse n. Labem a v Luži. Podrobné informace budou zveřejněny na webových stránkách muzea.

OCENĚNÍ ŽIDOVSKÉMU MUZEU V PRAZE

Židovské muzeum v Praze se zúčastnilo soutěže o titul Evropské muzeum roku 2003, jehož finále se letos konalo v Kodani pod záštitou Její Výsosti, belgické královny Fabioly a Rady Evropy. Letošního ročníku se zúčastnilo 51 evropských

muzeí z 21 zemí a Židovské muzeum v Praze bylo nominováno do finále soutěže.

Výběr finalistů se uskutečnil na základě hodnocení kandidátů členy výboru, kteří v minulém roce navštěvovali přihlášené instituce. I když návštěva u nás proběhla v nepříznivé situaci po povodních, přece jen se naše instituce dokázala prosadit ve velké konkurenci evropských muzeí. Židovské muzeum v Praze postoupilo do finále soutěže, kde byl zvláště oceněn způsob, jakým jsou naše sbírky využívány ke vzdělávacím a kulturním účelům, k podpoře tolerance a proti rasové nesnášenlivosti.

POKRAČOVÁNÍ V POVODŇOVÝCH OPRAVÁCH A REKONSTRUKCE

ADMINISTRATIVNÍ BUDOVY

Židovské muzeum v Praze utrpělo při srpnové povodni v minulém roce přímé škody na nemovitostech a jejich zařízení v celkové výši přibližně 18 miliónů korun (to je asi 680 000 dolarů). Pracovníci muzea však zachránili před zkázou všechny sbírkové předměty a s výjimkou Pinkasovy synagogy jsou již dnes kompletně opraveny i postižené objekty včetně vybavení.

V dubnu 2003 byly zprovozněny suterénní prostory v administrativní budově muzea. Během povodně byly zcela zaplaveny. Přitom byly zničeny trafostanice, kotelna, strojovny chladu, vzduchotechniky a výtahu, převážná většina nových publikací, balírna, šatny ostrahy, dílny údržby a zázemí kavárny. Po vyčerpání vody z podzemní části byly demontovány sádkartonové příčky a celý prostor byl opakovaně dezinfikován. Po vysušení byly příčky opět vestavěny a bylo opraveno všechno technologické zařízení, takže dnešní stav odpovídá situaci před záplavami.

Židovské muzeum v Praze za přispění sponzorů provedlo v rámci oprav i mnohá vylepšení stavu budov pro případ obdobné mimořádné události. V podzemních prostorách administrativní budovy bylo vybudováno speciální havarijní osvětlení. Jedná se o systém speciálních zářivkových svítidel, které jsou odolné proti tlaku vody a

mají samostatné připojení na náhradní zdroj elektrického napájení. Externím zdrojem elektrického proudu je mobilní generátor, který v případě výpadku energie dokáže zásobovat energií i zabezpečovací technologie muzea.

Z NOVÝCH PUBLIKACÍ:

**„NAVZDORY OSUDU“ FRITZ WEISS
A JEHO ARANŽMÁ PRO ORCHESTR
EMILA LUDVÍKA, UNIKÁTNÍ
NAHRÁVKY Z LET 1940-41 (CD, 71
MINUT)**

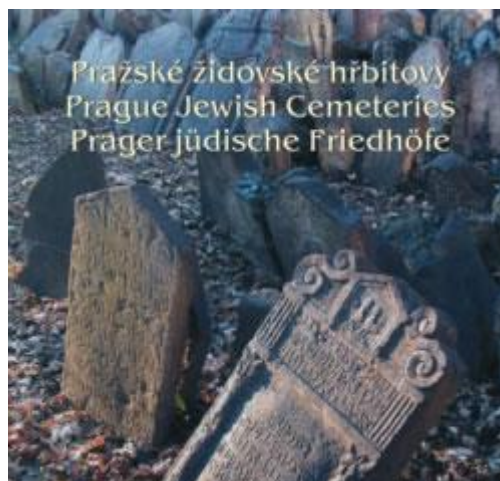
Židovské muzeum v Praze ve spolupráci se sběratelem gramofonových desek Gabrielem Goesselem připravilo pro milovníky jazzových nahrávek skutečnou lahůdku. Vůbec poprvé vycházejí nahrávky populárních skladeb z let 1940-41 v aranžmá židovského muzikanta Fritze Weisse (narozen 28.

9. 1919 v Praze), který byl jednou z nejvýznamnějších jazzových osobností Prahy na konci 30. let 20. století.

Po okupaci v roce 1939, kdy mu bylo znemožněno veřejné vystupování, Weiss hrál i nadále pod různými krycími jmény se známými orchestry a pro ně také často skladby upravoval. Naše CD přináší aranžmá Fritze Weisse pro tehdejší Orchester Emila Ludvíka, se kterým intenzivně spolupracoval dva roky před deportací do Terezína v prosinci 1941. Fritz Weiss byl dne 28. 9. 1944 deportován z terezínského ghetta do Osvětimi. Zahynul neznámo kdy a kde, toto datum je posledním údajem o jeho osudu.

PRAŽSKÉ ŽIDOVSKÉ HŘBITOVY

Židovské muzeum vydává dlouho očekávanou publikaci „Pražské židovské hřbitovy“, kterou připravil autor Arno Pařík za fotografické spolupráce Dany Cabanové a Petra Klimenta. Publikace poskytuje podrobné informace o židovských pohřebištích v Praze od středověku až do současnosti. Úvodní kapitoly jsou věnovány židovským pohřebním zvykům a obřadům a historii pražského

pohřebního bratrstva, které bylo založeno již v roce 1564.

Největší část publikace a počet fotografií je věnován památnému Starému židovskému hřbitovu, který je dnes nejstarším a nejlépe zachovaným židovským hřbitovem v Evropě. Hlavní předností publikace je nejen podrobná historická informace o všech památných židovských pohřebištích v Praze, ale především velký počet barevných fotografií, z nichž mnohé nebyly dosud nikdy publikovány. Snímky nabízejí jak celkové pohledy, tak i detaily jednotlivých náhrobků. Publikace je doplněna plány hlavních pražských židovských hřbitovů se seznamem nejvýznamnějších osobností, které zde byly pohřbeny, takže může sloužit i jako průvodce. Knížka, která má 132 stran a přes 200 barevných fotografií, vychází s českým, anglickým a německým textem.

JUDAICA BOHEMIAE XXXVIII / 2002

Židovské muzeum v Praze vydalo další číslo své vědecké ročenky. Mezi studii a články jsou zastoupeny příspěvky věnované dějinám českých Židů 17.–20. století. Z obsahu 240 stránkové publikace: Ivo Cerman: Maria Theresia v zrcadle dobových pseudožidovských kronik; Hana Legnerová: Exil pražských Židů na panství Červený Hrádek (Rothenhaus) v letech 1745-1748; Alexandr Putík: Pražští Židé a Juda Chasid. Studie k sociálním, politickým a náboženským dějinám konce 17. a počátku 18. století /1. část/; Kateřina Čapková: Specifické rysy sionismu v Českých zemích v meziválečném období; Miloš Pojar: Vztahy T. G. Masaryka k Židům; Anna Hyndráková - Anna Lorencová: Systematický sběr vzpomínek organizovaný Židovským muzeem v Praze – X. S výjimkou německé studie H. Legnerové jsou ostatní příspěvky v anglickém jazyce.

Všechny publikace muzea objednávejte buď na adrese muzea, nebo elektronicky: [✉ sales@jewishmuseum.cz](mailto:sales@jewishmuseum.cz) nebo přímo na webových stránkách muzea: www.jewishmuseum.cz/shop/czshop.htm

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

Duben

- světoznámý izraelský spisovatel Amos Oz

- Pan Yehiel Leket, předseda

Keren Kayemeth Leisrael (Židovský národní fond), Izrael

Upřímně děkujeme všem dárcům, kteří přispěli nebo se zavázali finančně přispět na odstranění škod způsobených muzeu srpnovými záplavami.

Jedná se o tyto dárcy:

World Monuments Fund, USA
The American Friends of the Czech Republic, USA
The Czech-German Future Fund, Czech Republic, Germany
Freie und Hansestadt Hamburg, Germany
The American Jewish Committee, USA
The Judaica Project Foundation, USA
EZRA Foundation, Slovakia
Jewish Museum in Prague Foundation
Hotel Hilton - Tour Invest, Czech Republic
Laurence Geller, Strategic Hotel Capital, L.L.C, USA
Milan Kubeša, Czech Republic
Ivo Paral, Czech Republic
E. Raport, Canada
J. Zimer, Canada
H. Friedman, USA
V. Hems, UK
H. Gregory, UK
G. Herzl, USA
E. R. Müller, USA
NES AMMIM, Verein zur Förderung einer christlichen Siedlung in Israel, Germany
Gessellschaft für Christlich-Jüdische Zusammenarbeit, Germany
Tschechisch Centrum, Holland

Drobní dárci:

Věra Štolbová, Czech Republic
Lenka Hofmannová, Czech Republic
Daniela Margoliusová, Czech Republic
V. Starkman, USA
B. Barylko, Poland
Joel Sachs, Sweden
Ivan Hybš Queens Park, USA
Ruth Bondy, Israel
M. Crhová, Czech Republic
Jiří Diamant, Czech Republic
M. Vacek, Czech Republic
Rabi Jack A. Luxemburg, USA
Congregation Shalom, USA
Mr. Sova, Australia
Mrs. Panusová, Czech Republic
Joe Adler, USA
Pavel Korn, Canada
Evang.-Luth. Prediger seminar, Germany
Martin Bornstein, USA
Louis Dombro, USA
Norman Patz, USA
Manja Open, Israel
Judy Chirlin, USA
Radek Prochazka, Czech Republic
Miroslav Fzjiman, Czech Republic
Zuzana Skálová, Czech Republic
Hana Novotná, Czech Republic
Libor Ciencala, Czech Republic
Marta Cornel, USA
Ivo Páral, Czech Republic
Milan Kubesa, Czech Republic
M. Kasková, Czech Republic
Mr. Munk, USA